

Urejuje:

J a k o b D i m n i k,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 7. Ljubljana, 1. mal. travna 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Dan vstajenja. — V preudarek. — Več udov: Pedagogičsko društvo v Ljubljano! — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Dan vstajenja.

Pozdravljen od srca, ti veseli dan vstajenja Gospodovega! Milijoni in milijoni ljudi odpirajo svoje domove svetemu času, odpirajo mu pa tudi srca, kamor hiti sveto, pobožno čustvo, ki objema vesoljni svet, da vzbuja v njih navdušen klic: Pozdravljen od srca, ti dan vstajenja Gospodovega! —

Ob pravem času praznujemo ta visoki god: priroda se ogrinja v mlado zelenje, ki je prepleteno z nebrojnim cvetjem. Nad zemljo veje novi, sveži, poživljajoči duh, ki kot blagi poslanec neba presaja košček raja na naša ubožna tla! Človeško srce se dviga v tesnih prsih: vzkipeči hoče, raztegniti ozke meje, bije hitreje veselo-navdušeno in navdušeno-veselo! . . .

In tudi letos! — Vzbuja se nam v spominu grozni dan izza Velikonočnih praznikov preteklega leta: zemlja se je stresla v svojih tečajih in v svojem osrčju, in misliti smo smeli, da bo vstajenja dan zajedno pogubljenja dan naši dolini solzâ, s katerimi je bila resnično tisti čas preplavljena. Toda prišlo je drugače, takó namreč, da se smo zopet letos približali svečanostnemu hipu, ob katerem je — pred sto in tisoč leti — Stvarnik življenja in smrti zadnjo strl, ter s to svojo vsemočjo pokazal, da je večno življenje prisojeno jedino čisti resnici. Večni Bog je v večnosti prisodil večno življenje večni resnici!

— Sama večnost — in ona daje tolažbo sleharnemu, komur je prišlo spoznanje, da se čestokrat med človeštvom tepta resnica z ono — recimo — vnemo in strastjo, s katero bi se morala povzdigati in ceniti.

Zli vzgojiteljji — drugače ne moremo imenovati onih, kateri vzbujajo laž in nje najsorodnejše sestre v otroškem srci — pokvarijo z jedno besedo, z jednim dejanjem lahko vse, kar je dobrega v teku časa otroku podala šola. „Služi resnici!“ — S tem naukom pozdravi šola nerazsodnega učenčka in poslovi se od njega zopet z istim zlatim pravilom: „Služi resnici!“ — In kolikokrat se ponavlja ta zapoved! Otrok si jo prisvoji ne iz samega strahu, da ga, če se ji odreče, lahko Bog vsak hip zato kaznuje, nego veliko bolj zato, ker najde v resnici to, kar prija človeškemu srcu najbolj, kar se zdi najlepše človeški duši. Človek je dostikrat vender dober in pravičen sodnik, najsi se ni učil rimskega prava!

* * *

Vsi ljudje, vsi stanovi čutijo ob tem času vsak po svoje, vsak zase. S prerojenjem prirode želé sebi prerojenja, razvitka in končnega najboljšega sadu! Take želje so morebiti sebične in samoljubne, ali če se uresničijo vse, dovedó do popolnosti sleharni stan in s tem vesoljno človeštvo, katero je razdeljeno v nje. Tako egoistično teženje in hrepenenje ni krivo obsodbe, zakaj sicer bi moral zastati veliki stroj, ki žene današnji svet v brzem teku dalje, če bi se mu pokvaril bodisi najmanjši del. In kaj bi imeli potem? — Začetek brez pravega konca in konec brez pravega začetka. Nekaj bi bilo, a to bi bilo v svoji celoti nepopolno, takšno na primer, kakor kip, kateremu izdela umetnik noge in glavo, a drugo pusti neotesano in neizdelano.

Reči pa ne more nihče, da ni tudi pri nas ljudij, kateri tirajo svoje početje predaleč: s tem ne koristijo niti sebi, ker si takó množe število neprijateljev, niti drugim, ker zavirajo njih delo. Mnogo stanov imamo, a — žal — mnogo ločenih stanov!

Če bi hoteli ob tej priliki o svojem stanu kaj več pisati, morali bi le ponavljati to, kar smo povedali lansko leto ob tem času na tem mestu. Začelo se je med nami nekakšno živejše gibanje, kakor bi morda stopali v novo dobo svojega življenja. Računa se z nami, sodimo se strožje, kakor nekdej: zdi se nam, da smo se popeli iz diletantizma, da smo postali faktor, ki ne sme več biti samo slepo in brezčutno orodje v teh ali onih rokah! Z onim smo, kdor je z nami, a s tistim ne moremo več biti, kdor nas hoče samo zategadelj, ker nas potrebuje! — Čakali smo dolgo, da smo prišli takó daleč. Nismo še na konci, a prepričani smo iskreno, da nam pride z vstrajnim, požrtvovalnim in domoljubnim delom dan, ko se nas bodo oklenili vsi,

ki sodijo učitelja po starem kopitu, po katerem se več ne merijo njega črevlji. Tisti boj, ki se je unel v vrstah slovenskega naroda, nas resno uči, da moramo biti zložni med seboj, drugače nam poidejo najboljše moči v pravdah in prepirih. Ne bojimo se, da bi prišlo kdaj do tega, a mogoče ni, da se kdo okuži z idejami, katere zahtevajo boj in le boj. Vprašamo pa: ali ni tudi mogoče, da se posameznim strankam pripadajočih očetov otroci v svoji prvi dobi nauče sovražiti brata svojega takó, kakor ga oče sovraži? Ali se sme misliti, da kdaj poda dorasli otrok svojemu sobratu roko v spravo, če ga črti od svoje mladosti?

To so velevažna vprašanja. Nastala so zatorej, ker vemo, da se je bojno polje že raztegnilo v rodline, v domačo hišo, katera ni daleč od učilnice. Učitelji moramo čuti, da šola ostane gojiteljica resnice in ljubezni, spoštovanja in trezne delavnosti. In še jedno! Domovinska ljubezen se gôji bolj in bolj, da ona s svojo mogočno silo, katera je družila in navduševala pradede naše, pripelje mlade bojavnike na dan, da bodo lažje in z večjo zavestjo mogli klicati s plemenitim pesnikom:

Le vstani, vborni narod moj,
Do danes v prahi teptan,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je — vstajenja dan!

V preudarek.

Popotnik“ je objavil v svoji 5. številki nekaj načrt, kako bi slovensko učiteljstvo proslavljalo 50 letnico vladanja cesarja Franca Jožefa I. Č. uredništvo Popotnikovo se je pod črto izjavilo, da objavlja ta načrt neizpremenjen, dasi se ne ujema in ne strinja povsem z g. pisateljem. Odkrito povemo, da je ta načrt tak, kakoršen je, neizvedljiv, čeprav se neki štajerski učitelj (Pomurec) v 33. šte. „Edinosti“ zanj zelo ogreva. Nekaj dobrega ima pa le; zato bomo v naslednjem izjavili svoje mnenje, katere točke bi se dale izvesti in katere ne. Pred vsem moramo omeniti, da se nam zdi agitacija proti „Cesar Franc Jožefovi ustanovi za učiteljske sirote na Kranjskem“, koja je sprožilo „Slov. učit. društvo“ v Ljubljani, nekolegijalna. Čemu neki to? Saj ima vendar vsako učiteljsko društvo pravico proslavljati 50 letno vladanje našega cesarja, kakor hoče; saj s tem se gotovo povzdigne ugled dotičnega društva in ob enem tudi „Zaveze“. Na enak način se je agitovalo tudi proti „konviktu“, češ, to bi bila naloga „Zaveze“. In vendar moramo biti danes, ko je minulo komaj